

DAN ARHITEKTOV 2023

NOVI ČASI

6. OKTOBER
NOVA GORICA

Jernej Prijon, predsednik ZAPS

Arhitektura je star poklic. To kaže, da je zelo prilagodljiva. Pomeni pa tudi, da imamo veliko preteklosti, iz katere se lahko učimo.

Svet okoli nas se spreminja hitreje, kot smo pričakovali, in predvsem hitreje, kot lahko to ponotranjimo. Vabljava je možnost, da bi se prepustili prividu, da svet in družba nista tako drugačna kot pred nekaj desetletji in da velike spremembe v našem delovanju mogoče niso potrebne. Predvsem podnebne spremembe kažejo na omejitve aktualnega načina spoprijemanja z dilemami razvoja prostora ter zahtevajo nujne in odločne prilagoditve. Upravljanje prostora je v jedru zapleta. V času, ki od nas terja proaktivno odzivanje na prostorske probleme, je prostorsko načrtovanje, kot nam je na voljo, omejeno na dejavnost, ki se je iz vizionarske prakse preobrazila v pragmatično prilagajanje načrtov posameznim pobudam v prostoru.

V situaciji, ko je družba zaznala, da je na področju uporabe prostora potreben obrat, se nismo znašli prvič. Tako je zelo aktualno in primerno, da je letošnji Dan arhitektov posvečen arhitektu Ravnikarju in osrednji dogodek postavljen v Novo Gorico, ki jo je Ravnikar s svojo urbanistično vizijo v veliki meri zaznamoval. Gre za sporočilo o časih, ko se je družba spraševala o svoji prihodnosti. Zavedala se je, da so vsa prostorska in arhitekturna vprašanja hkrati tudi družbena vprašanja, torej politična, sociološka, ekonomska ali okoljska, in da jih je treba kot taka obravnavati. Družba si je bila po drugi svetovni vojni pripravljena zastavljati radikalna vprašanja in v procesu angažirati najboljše strokovnjake. Verjetno nimamo druge izbire, kot da se iz teh zgledov učimo.

K prof. Ravnikarju ter delu povojnih arhitektov in urbanistov se ne vračamo, da bi ponavljali takrat pripravljene rešitve. Te so bile odgovor na dileme drugega časa. Vir

navdiha je sposobnost predstavljanja sveta, ki je drugačen od tega, v katerem živimo in katerega omejitve se nam vedno bolj jasno kažejo.

Če bi prof. Ravnikarju pokazali našo realnost v letu 2023, bi bil globoko razočaran. Kje je dokončanje modernističnega projekta razvoja prostora, ki naj bi v okviru ključnih urbanih struktur (bivanje, delo in rekreacija) zagotovil zdravje, socialno varnost, kakovostno osvetlitev in čist zrak za vse? Bili bi precej v zadregi. Verjetno bi poskušali razložiti, da se je teorija prostorskega razvoja spremenila. A kako? Kateri so naši deklarirani parametri razvoja in ali imamo še kakšne druge prioritete? Kaj je naša vizija? Je to rast družbenega proizvoda ali postopna preusmeritev k trajnostni odrasti? Če je prihodnost mobilnosti javni transport, zakaj bi širili avtoceste? Če zasledujemo decentralizacijo, zakaj bi vsi radi stanovanje v centru Ljubljane? Kako bomo pokrili družbene stroške vedno bolj razpršene poselitve? Kaj smo v zadnjih desetletjih ključnega dosegli na področju razvoja prostora? Mogoče bi prof. Ravnikarju omenili avtocestni križ, upajoč, da bi ga kot urbanist druge polovice 20. stoletja razumel kot napredek. A takoj bi morali začeti pojasnjevati, zakaj dva od štirih pasov zaseda vlakovni kompoziciji podobna kolona tovornjakov in v čem je prednost oblike transporta, kjer ima vsak paket tovora eno vozilo in enega voznika, v primerjavi z vlaki, kjer so te funkcije ... optimizirane. Lahko bi poskusili z informacijo, kako živahna je scena heterogenih pobud najrazličnejših združenj in nevladnih organizacij, ki prihajajo iz vseh smeri. A težko bi s tem fascinirali urbanista, ki je povsem na novo načrtoval srednje veliko mesto

Problemi porabe prostora so očitni in za spopadanje z njimi bo treba ponovno razviti možnost zamišljanja drugačne prihodnosti. Stopnjevanje aktivnosti v isti smeri ni bo rešilo naših problemov. Zanimive pobude, ki se razvijajo na vseh ravneh, niso nujno rešitev, verjetno pa se v mnogih skriva vpogled v nove čase, kjer si bomo znali in upali zastavljati radikalna vprašanja ter si zamišljati zelo drugačen družbeni dogovor glede porabe prostora. Druge izbire nimamo – a na tej točki nismo prvič.

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI